

Drama na lekcjach języka polskiego

Data dodania: 2010-01-31 22:18:31

Autor: Urszula Białobrzaska

«Zemsta» Aleksandra Fredry nie jest najchętniej czytana w gimnazjum. Co zrobić, aby zachęcić uczniów do jej poznania? Tu zawsze skutkuje drama! Drama to metoda, która pozwala wyzwolić w uczniu aktywność. Można ją stosować na różnych przedmiotach, ale na lekcjach języka polskiego w szczególności. Chciałabym przedstawić w tym artykule, co to jest drama i jak prowadzę lekcje tą metodą.

Jestem nauczycielką języka polskiego w gimnazjum. W swojej pracy bardzo często stosuje aktywizujące metody nauczania. Przedmiot, którego uczę pozwala mi na wielką dowolność w sposobie przekazywania wiedzy i kształcenia umiejętności.

Bardzo często zastanawiałam się, jak uczyć literatury, by młodzież miała poczucie respektowania jej prawa do własnych poglądów, do swobodnej dyskusji, partnerstwa, osobistej interpretacji utworu literackiego.

Uważam, że należy dążyć do jak największego rozwoju osobowości ucznia, wychować go na człowieka twórczego, mądrego a jednocześnie wrażliwego i tolerancyjnego.

Aktywność ucznia na lekcjach języka polskiego jest bardzo ważna. Aby uczniowie chętnie zabierali głos na zajęciach i mogli wyrażać swoje sądy, należy wprowadzać ciekawe, nowatorskie metody nauczania.

Spośród różnorodnych metod aktywizujących na swoich lekcjach bardzo chętnie wykorzystuję **dramę**, która jest metodą wszechstronnego, harmonijnego rozwijania osobowości ucznia.

Termin „**drama**” pochodzi od greckiego słowa „**drao**” – działać, usiłuję. Metoda ta powierza uczniowi rolę kreatora, sprawcy działań, a nie tylko wykonawcy poleceń nauczyciela. Wykorzystuje spontaniczną, właściwą naturze ludzkiej, ekspresję aktorską oraz skłonność do naśladownictwa i zabawy.

Dzięki dramie można wyzwolić w uczniu ekspresję, nauczyć go samodzielności myślenia i działania, aktywności i otwartości. Lekcje prowadzone tą metodą pozwalają na rozwijanie emocji, wyobraźni i fantazji, wyrabianie umiejętności współzycia i pracy w grupie, przełamanie bariery między nauczycielem a uczniami.

Na języku polskim drama rozbudza refleksję, pomaga w zrozumieniu motywacji różnych zachowań, w samodzielnej analizie, interpretacji dzieła literackiego, a przede wszystkim wyzwala swobodne mówienie, wzbogacając słownictwo młodzieży.

Z moich doświadczeń w pracy metodą dramy wnioskuję, że są to lekcje, które podobają

się uczniom i które równocześnie wymagają ode mnie bardzo dużego zaangażowania i dokładnego przygotowania. Obserwując jednak aktywność i chęć do pracy uczniów, którzy byli dotychczas milczący, a podczas takiej lekcji mają dużo do powiedzenia i są ekspertami w wielu dziedzinach, twierdzę, że metoda dramy spełnia swoją rolę i warto z niej korzystać.

Oczywiście trzeba pamiętać, że każdy uczeń jest inny i inaczej reaguje na różne sytuacje. Nauczyciel, zatem musi kontrolować pracę uczniów, dobierać takie role, które będą się znajdować w granicach aprobowanych społecznie zachowań.

Drama na lekcjach języka polskiego obejmuje najczęściej ćwiczenia dramowe, które właściwie stanowią część każdej lekcji. Mogą być one połączone z ćwiczeniami innego rodzaju (pisemnymi, analizą i interpretacją tekstu literackiego).

Głównym sposobem pracy w dramie jest bycie w roli- uczeń jest sobą w nowej, nieznannej dla niego roli, odmiennej od codziennego życia.

Techniki stosowane w dramie:

- ROLA — uczestnicy wchodzą w rolę;
- ROZMOWA — wymiana argumentów;
- WYWIAD — angażuje emocjonalnie, rozwija myślenie i wyobraźnię;
- PANTONIMA — rozwija „mowę ciała”, uczy komunikatywności, wpływa na wyobraźnię;
- SCENKA IMPROWIZOWANA;
- RZEŻBA — przyjmuje rolę, zamiera w bezruchu, wyrażając uczucie czy sytuację przy pomocy gestu i mimiki;
- INSCENIZACJA — rodzaj przedstawienia.

Przebieg lekcji dramy:

- wprowadzenie przez nauczyciela (opowieść, lektura, zdarzenie);
- przygotowanie się uczestników do wejścia w rolę w formie różnych technik;
- odegranie ról przez uczestników;
- omówienie pracy uczniów (pytania, rozmowy, komentarze, dyskusja)

Opisywaną przeze mnie metodę wykorzystuję między innymi na lekcjach poświęconych „Zemście”, Aleksandra Fredry. Utwór ten jest spotkaniem młodzieży z dramatem, a jednocześnie pozwala na poznanie uczniom charakterów bohaterów i relacji interpersonalnych zachodzących między nimi.

W całym cyklu lekcji dotyczących „Zemsty” wprowadzam elementy dramy, gdyż pozwalają one na to, by uczniowie weszli w rolę bohaterów i dogłębnie poznali ich charaktery.

Celem ogólnym, jaki założyłam sobie przy realizacji tej lekcji, było dokładne poznanie

przez uczniów cech osobowości bohaterów komedii Aleksandra Fredry. Każdy uczeń miał wyjść z lekcji z wiedzą o zachowaniu postaci, a także o tym, na czym polegają różne rodzaje komizmu w utworze.

Na realizację tego materiału przeznaczyłam dwie godziny lekcyjne, przy czym nie były to pierwsze zajęcia dotyczące „Zemsty”. Wcześniej uczniowie przygotowali materiał do charakterystyki bohaterów: Cześnika, Rejenta, Papkina, Klary, Wacława i Podstoliny, który mieli zgromadzony w tabeli na poprzedniej lekcji. Poznali również pojęcie komizmu i jego rodzaje. Zaplanowałam pracę indywidualną i grupową z tekstem utworu oraz techniki dramowe, takie jak: wejście w rolę, rzeźba, wywiad, scenki improwizowane, inscenizacja.

Temat zajęć brzmiał: **Zaprzyjaźniamy się z bohaterami „Zemsty” Aleksandra Fredry.**

Klasa została przygotowana do tego typu lekcji; ławki odsunięto, a na środku ustawiono półkole z krzesłami.

W części wprowadzającej zapoznałam uczniów z celami lekcji. Przypomniałam, na czym polegają techniki dramowe (uczniowie często pracują tymi metodami).

Aby zachęcić uczniów do działania, zaproponowałam wejście w rolę, zaprezentowanie różnych cech osobowości, np.: skromność, nieśmiałość, złość, kokieteria, nerwowość, wrażliwość, podłość, fałszywość, itp. Uczniowie kolejno pokazywali mimiką, gestem, postawą, wylosowane cechy, a klasa odgadywała, jaka to cecha. Było to ćwiczenie ośmielające uczniów, wyzwalaające w nich chęć do pracy, a także przygotowujące do prezentacji cech bohaterów „Zemsty”.

Jeszcze przed właściwą częścią zajęć przeprowadziłam z młodzieżą rozmowę na temat, która z postaci Fredry najbardziej przypadła im do gustu i dlaczego. Zdania były podzielone, ale najwięcej osób wypowiedziało się na temat Cześnika i Papkina, a jeśli chodzi o postacie kobiece, to Podstolina „wygrała” z Klarą.

Dalsza faza zajęć polegała na przeprowadzeniu wywiadu. Klasa zamieniła się w miejsce konferencji prasowej, na której 3 wybrane osoby były najpopularniejszymi bohaterami komedii, a reszta klasy odgrywała rolę dziennikarzy, mających zadawać pytania Cześnikowi, Papkinowi i Podstolinie, dotyczące życia, charakteru i stosunku do sporu o mur, (będącego głównym wątkiem utworu).

Uczniowie bardzo dobrze się bawili podczas tej konferencji, zarówno ci, którzy zadawali pytania, jak i ci, którzy na nie odpowiadali, musieli wykazać się wiedzą dotyczącą treści „Zemsty” i cech jej bohaterów. Moją rolą było kontrolowanie poprawności pytań i odpowiedzi, a także tego, by każdy brał udział w zabawie.

Po tej formie zabawy uczestnicy wypowiedzieli się na temat przeciwieństw charakterów postaci, co posłużyło jako przygotowanie do dalszej części zajęć.

Podzieliłam klasę na dwuosobowe grupy. Jedna osoba była rzeźbiarzem, a druga materiałem do rzeźby. Każda para miała stworzyć „żywą rzeźbę” przedstawiającą wybraną postać. Rzeźbiarz miał poprzez dotyk, polecenie ustawić swojego kolegę lub

koleżankę. Starłam się dobierać w pary osoby tej samej płci. Grupy przedstawiały bohaterów, podkreślając ich najbardziej charakterystyczne cechy zarówno osobowości jak i wyglądu.

Największym zainteresowaniem cieszyła się forma scenki improwizowanej, w której uczniowie, podzieleni na kilkusobowe grupy, mieli zaprezentować fragment komedii najbardziej ukazujący osobowość bohaterów.

Grupy miały 5 minut na przygotowanie scenki. W tym czasie musieli wybrać fragment, podzielić role i przemyśleć sposób przedstawienia. To ćwiczenie pokazało jak dobrze znają treść utworu i które momenty „Zemsty” najbardziej im się podobały. Należało w tej zabawie dopilnować, aby scenki się nie powtarzały, ewentualnie pomóc w wyborze fragmentu. Uczniowie w tym ćwiczeniu byli zarówno widzami jak i aktorami, a jednocześnie musieli zaobserwować, czy grupa nie odeszła zbyt od koncepcji Aleksandra Fredry. Oczywiście miała to być improwizacja, więc przedstawiający nie używali języka Fredry, ale w pełni ukazali komizm sytuacyjny czy komizm postaci.

Zaskoczyła mnie pomysłowość uczniów; oprócz ciekawej prezentacji postaci, wykorzystali jako rekwizyty przybory szkolne, ławki w klasie, plecaki, itp. W pracy nad przygotowaniem scenki jak i w samej scenie brali udział wszyscy, nawet uczniowie, którzy zazwyczaj są mało aktywni.

W ostatnim etapie zajęć dotyczących charakterystyki bohaterów „Zemsty” poprosiłam młodzież o ocenę prezentowanych scenek. Uczniowie wskazywali na najciekawsze improwizacje. Zauważyli, że mimo tego, że utwór pochodzi z dawnej epoki, tekst nie jest najłatwiejszy, to każdy może odnaleźć w „Zemście” coś interesującego.

Przypomnieliśmy również o rodzajach komizmu wykorzystanych przez autora i uczniowie podali przykłady w formie cytatów.

Pracą domową, która najdokładniej podsumowała temat, było napisanie charakterystyki wybranej postaci z „Zemsty” Aleksandra Fredry

Lekcja prowadzona tą metodą bardzo podobała się uczniom i to zainspirowało mnie do zorganizowania konkursu inscenizacji „Zemsty”. Uczniowie przygotowują własną interpretację fragmentu komedii Fredry, dbając o stroje, scenografię, muzykę. Najlepsze scenki przechodzą do następnego etapu, który rozgrywany jest między klasami przed licznym jury.

Uczestnicy konkursu bardzo dużo pracują nad tekstem Fredry, bardzo często go parafrazując, używając języka współczesnego, układając melodię do oryginalnego tekstu czy dokładnie przedstawiają fragment „Zemsty”. Inszenizacje są dopracowane, ciekawe, pełne inwencji twórczej, często zaskakują swoją oryginalnością.

Konkurs odbywa się co roku w klasach pierwszych. To również można traktować w szkole jako metodę dramy, zabawę w teatr, gdzie uczniowie mają możliwość zaprezentowania swoich zdolności, ale i pomysłowości. Poprzez takie formy pracy z tekstem literackim uczniowie „zaprzyjaźniają” się z literaturą i **uczą się, działając.**

Lekcja przeprowadzona metodą dramy, gdy uczniowie wchodzili w rolę, sprawiła, że mogli oni bardziej poznać bohatera, wczuć się w jego postać, wyodrębnić jego najistotniejsze cechy. Każdy uczestnik tych zajęć brał aktywny udział w ćwiczeniach, mógł zaprezentować się w klasie i pokazać swoje mocne strony. Mój kontakt z uczniami był o wiele lepszy niż na zwykłych lekcjach. Uczniowie chętnie wykonywali moje polecenia, wyrażali swoje opinie i korzystali z moich podpowiedzi. Obecnie przy omawianiu każdej lektury upominają się o lekcje prowadzone metodą dramy.

Po lekcjach tego typu mogę z całą stanowczością powiedzieć, że są one dobrym sposobem na ułatwienie uczniom interpretacji utworów literackich, pozwalają na utożsamienie się z bohaterami, pomagają w trafnej ocenie postępowania postaci i co więcej, utwierdzają młodzież w przekonaniu o ponadczasowości wielu problemów, w obliczu których znaleźli się bohaterowie utworów literackich.

Na lekcjach języka polskiego cele związane są z programem nauczania. Drama wzbogaca te cele o autentyczne przeżycie, twórczą aktywność, kształtowanie osobowości i postaw społecznych. Jej podporządkowany jest temat, struktura i organizacja pracy.

Opracowała: Urszula Białobrzaska, Zespół Szkół w Młynarach

Literka.pl Literka.pl